

ХАҢЫАТ 1951 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Сонуннар

ТУҢАЛААХ МУННЬАХ

Ахсынны 26 күнүгэр улуус дьаһалтатын мунунахтыгар саалатыгар "Якутэнерго" ААО АК Киири электрической ситимин саалататын уонна Чурапчы улуусун нэһиликтэрин баһылыктарын субо мунунахтара буолла. Мунунах улуус баһылыгын бастакы солбуйааччы В. И. Илларионов салайан ыытта.

Мунунах саҕаланыытыгар Валентин Иванович Киири электрической ситим бинами улууспутунуун ыкса ситимизэхтик үлэлэрин, бу тэрилтэ салайааччыга Александр Афанасьевич Захаров төрөөбүт-үөскээбит улуусхутар кыһамныгын иһин махтанна. Саҕа дьылыннан ээрдэлээт туран Махтал суругу туттарда. Итинник Махтал сурук ситим саалататын үлэһиттэригэр Иван Иванович Ваинга, Иннокентий Валерьевич Марковка туттарылынна.

А.А. Захаров нэһилик саҕа баһылыктарын быһбардарга кыһан дуоһунастарыгар киирбиттэринэн ээрдэлээтэ, салайар коллективын үлэтин, иһинки быһааныларын кэпсээтэ. Ааспыт сылга Чурапчы-Арыылаах, Мындагайы-Мырыла электроуот линиялара капиталнай-дык оромунунан иһиллэр. Толоон, Түөбэ, Мындагайы боһуолактарыгар иһиллэр линиялар «СИП» маркалаах проводтарынан уларатылыннар. Атын да үлэлэр быһаан баһылыгын ытыгылыһылар. Кэлэр сылга "Магистры оонньуулары" ытыгылыһылар улууска, чуолаан киири боһуолакта, дуоһунар түһэрсиллэн үлэлэр күөскэ барыахтара.

И. В. Марков, И. И. Ваин Киири электрической ситим ыһтар үлэлэрин, иһинки быһааныларын экрэнга тыһтаратылыбыт схемаларынан быһааран кэпсээтэлэр. Нэһилик баһылыктара албох боһуруоһу ытыгыһылар, нэһилик бас билэр территорияларыгар электроуоту туһанылаах көрсөр проблемаларын быһаарыһылар.

Алексей СЛЕПЦОВ

Саҕа кинигэ

УТУӨ КИҢИ ОЙДӨБҮЛЛЭЭХ, КЭРЭ КИҢИ КЭРИЭСТЭБИЛЛЭЭХ

УТУӨ КИҢИ ОЙДӨБҮЛЛЭЭХ, КЭРЭ КИҢИ КЭРИЭСТЭБИЛЛЭЭХ

НОВОИЦЫНА МАРИЯ ТИМОФЕЕВНА

Ахсынны 26 күнүгэр дьаһалтатын астынай саалатыгар итинник ааттаах 2000-2011 сылларга улуус дьаһалтатын дьээ кэргэн уонна оҕо аймак отделе саҕаланыынан олус таһаарылаахтык үлэлээн ааспыт М.Т. Ноговицына сырдык кэриэһигэр анаммыт бөрүтээх кинигэ сүрэхтэниитэ буолла.

Кинигэ Мария Тимофеевна оҕо эрдэҕиттэн иһилг дьүүгэтэ, улууспут бири билэр Далбар Хотуна, "Сахателком" тэрилтэ салайааччыга С.Д. Васильева, биригэ төрөөбүт быраата А.Т. Ноговицын хомуйан оҕорбуттар. Кинигэ киири биригэ төрөөбүтүгэр, аймактарын, иһилг дьүүгэлэрин, үлэ үөһүгэр чугастык алыһыт дьоннорун барыта 45 киири кыһас гылан баран олус киирэх ахтыһылар 4 түһүмэһин аттарылан киирбиттар.

Кинигэ сүрэхтэниитигэр Мария Тимофеевна аймак-билэ дьоннор, биригэ үлэлээбит үлэһиттэрэ мустан ик дууһаттан тахсар, сороһор улахан уйадыһылаах иһилг ахтыһы оҕордулар. Ойоттөрү иһилг уонна кинигэни ааҕан баран М.Т. Ноговицына олус даҕаны үлэлэһэр бэривилээх, улууска дьээ кэргэн, оҕо аймак дьаһалаларыгар албаһа оҕорбут бастык үлэһит, тапталлаах ийэ, чугас дьүүгэ, биригэ төрөөбүтүгэр түмүс туттар эдьийдэрин, балтыларын баһылыгын үтүө ойдуһу умнулубаттыгы ойго-сүрөхкө иһилгиттэр киири саарбахтаабат.

Кырдык даҕаны, үтүө киири ойдуһулээх, кэрэ киири кэриэстэбиллээх!

И. ПОНОМАРЕВ

Убаастабылыах Чурапчы улуусун туруу-мааны үлэһит дьонно, ытыктабылыах аҕа саастаах бири дойдулаахтарбыт, Чурапчы улуусун ыалдьыттары!

Саҕа 2013 сыл ылымүтүрүн «Россия Аграрнай партия» Бүтүтүр Россиятаагы политической партия Саха сиринээри салаатын аатыттан иһилг-иһилг ээрдэбитин тирээбит!

Ааспыт сыл тыа сирин олохтоохторугар кэккэ ыарахаттары корүһүнэрбитин үрдүк, үлэ татыллыгы баһылыктаахтык хайуулаах. Мана Саха Республикатын Президент Е.А. Борисов, Саха Республикатын Правительствоа, ТХМ быһааччы ыһылган, сүрүкэн үлэһит ыһылган уонна ыһылган олоһор. Ону туһунан дьээ сүрүкэн аҕааһын иһилгиттэ, ыһыллар бордунуһууһу дьээтэн, эдэр фермердэри тэрийэн, сир үлэһиттэр ыһылган, тыа сирин олохтоохторун олоһо тутса турууларга сыһа-соруу ыһылган, саҕа сыһа үлэ кыһуһуруу үлэһиттэр бири сааһаан тириэбит.

Барыгытыгар доруубуһу, иһилгэ эһилгэ олоһу, үрдүк ситимизэхтик, таһаарыах үлэһит.

«Россиятаагы Аграрнай Партия» партия Саха сиринээри отделеһитин Чурапчы улуусунаагы салаата.

Спорт

ПЕТЯ ПРОКОПЬЕВ-РЕСПУБЛИКА ЧЕМПИОНА

ЧУРАПЧИНСКИЙ

Сотурутаагыта Саха Республикатын 1995-1996 сс. төрөөбүт уолаттарыгар Саха АССР үтүөлээх тренери Артур Федорович Кравченко кэриэһигэр республика биридүйүт бастык иһилг күрөхтэһи Горнай улуусун Бордунгэстээх нэһиликтэр буолан ааста. Күрөхтэһи бу сылларга төрөөбүт уолаттартан ДВФО уонна ФСО 2013 сылларга биридүйүт бастык иһилг күрөхтэһилэригэр сүүмэрдир сыһаах ытыгыһына.

Республика күүстээх боксердара кыттыһы ыһыллар. Чурапчыттан 49 кг Петя Прокопьев (УОР, Чурапчы, Хаһаа, тренер Г. М. Кривошапкин) бастаата, Аржаков Васа (2 №-дээх ЧОО, тренер Н. К. Сивцев) үһүс миһэтэ буолла. Киилэри таһынан 52 кг Стас Коржов (ЧОО, тренер Н. К. Сивцев) кыттыһа.

"СО" корр.

Ахсынны 22-23 күнүгэр Ойдууун нэһиликтэр нуучча дуобатыгар Аан дойдута 7-с төгүлүн бастаабыт Гаврил Гаврильевич Колесов бу үрдүк ситимизэхтик төрөөбүт-үөскээбит төрүт дойдуттар чистээһинигэ аһаах дьаһалар ытыгыһылар.

Дуобакка күрөхтэһи иһилг күүһү ытыгыһына. Аан дойдута чемпионун аатыгар күрөхтэһи нэһиликтэр дуобатчытара балайда ситимизэхтик кыттыһылар. Ол курдук, А. А. Карпов үһүс буолла, бу строкалар автордара И. И. Попов анал бириһе тутта. Оскуола үөрэнээччигэ Коля Капитонов эмиэ анал бириһе хаһаайыһынан буолла, иһилг разряд нуорматын толордо.

Ахсынны 22 күнүгэр кэлэ 7 чаастан Гаврил Гаврильевич Колесов чистээбит дьоро кэлэ "Сайдыс" сыһаалаах киилэһит ытыгыһына. Дьээ, чакчы даҕаны үөрүүтүн харах уута быһааһылар, долгуйууттан нохтолоох тойон сүрэх толугуруу кэрэ кэһилээтэ буолла. Аан дойдута 7 төгүлүн чемпионун оро сааһы дьүүтүтүт, ыкса ыһыллар, иһилг аҕаһы дьүүтүтүт, нэһилик тэриэһилэр, улуус дьаһалтатынан баһылык С. И. Яковлев, күрөхтэһи кэлбит бөрүстэ-биһиллэр түһүмэх-түһүмэх киири ээрдэлэрин тирэһилэр, бэлэхтэри биридилэр. Ыһыллар концерт ээрдэ н у о м э р д э р э кэрлүрүлүннүлэр.

Разрядтаахтарга – Н. Н. Кирислин (Чурапчы), Д. Д. Соколов (Чурапчы), А. Н. Филиппов (Хаһаа).

Дьахталларга – М. П. Кычунна (Дьокуускай), А. Г. Олесова (Чурапчы), Н. В. Шестакова (Чурапчы).

Туруу ытыгыта судьуйаларынан В. П. Варламов, А. Г. Олесов үлэлээтэлэр. Күрөхтэһи нэһилик баһылыга Л. В. Ефремова, баһылыгы солбуйааччы А. П. Старостин, нэһилик дуобат федерациятын салайааччыга Г. В. Старостин, спорту тэрийээччи А. В. Ефремов, улуус дьаһалтатын физический культура уонна спортка управлениетин председатели

КИҢИ СИТИИТИНЭН, ДОЙДУ ДЬОНУНАН

Эдэрлэр үүнэн-сайдан киири кыһаһылаахтара, призердара буолуохтара дьээ эрээбит. Таһаарыах оҕор бааллар. 1-кы-3-с кылаастар нэһилээт биригэ дуобакка үөрэнэллэр. Дуобат учуутала – бу күрүтэ спорт маастарыгар кандидат И. И. Попов.

Иһилг күннээх сыһаах киири түмүгэр оҕорго чемпионнарын, призердарынан буолулар (чемпион бастакы, иһилг миһэтэһи ыһылг иһилг, үсүһү ыһылг үһүс сурулуна).

1-кы-4-с кылаастарга Валентин Орлов (Бүлүү), Гоша Соловьев (Амма), Илья Сивцев (Мугудай), 6-с-11-с кылаастарга Леона Конников (Амма), Дьүүлүс Семенов (Амма), Ньургун Непомнящий (Амма), кыһылларга 6-с-11-с кылаастарга Уйгу Варламова (Амма), Полина Винкурова, Наташа Максимовна.

Уһууан оҕорутар – Айсен Ефремов (Чурапчы), Айал Захаров (Чурапчы), Андрей Захаров (Чурапчы).

Гроссмейстердара – А. Г. Азаров (Дьокуускай).

Маастардара – В. Н. Кычун (Дьокуускай), В. П. Варламов (Чурапчы), А. П. Якушев (Хаһаа).

Спорт маастардарыгар кандидаттарга – П. В. Аргун (Дьокуускай), В. С. Васи-

М. С. Иппатьев, улуус дуобакка федерациятын председатели Е. И. Савин, федерация чилиһи П. Н. Калачев, СР дуобакка федерациятын толору директоры И. О. Павлов, СР дуобакка старший тренери А. Г. Азаров.

Улуус дуобакка федерациятын тэрийиһитин лицей мунунахтыгар саалатыгар төгүрүк остуол буолла. Кэһити саҕаланыытыгар И. О. Павлов уонна А. Г. Азаров иһилг формалар оҕордулар. Барыта 12 киири дуобаты сайһаһырыта туһаайыһыбыт эһилг оҕордулар. Түмүкэ маһык иһилг хобонноох ытыгыһы ыһыллыһына.

Дуобат оҕу иһилг, ойуу-сааһы сайһаһырыта ураты суолтааһы бэлэһтэн оскуола аһы үлэлэһи кыһыллэр, ФГОС чаһылтан дуобакка аһыллар.

Дуобаты үлэлэтэр учууталларга сыһаах курс тэрийиһилэригэр республика федерациятын субөлүгэ.

СР Президент, Правительствоа чөл олохтоох буоллар ыһыллар политикаларын ойон дуобаты чөл олох программаһыгар сыһааран үлэлээтэр.

Спорт бары объектарыгар таһаарыаһы уонна арыгылааһыны суох оҕорууга өйдөтөр үлэһит ыһылларга.

Түмүгэр аатырбыт-сураһыт улуус дуобатчыһыт төрөөбүт нэһиликтэр уонна улуус киилэһит уһааһылаһа, дьээ туттарытар анаан 100 тһ. салы сертификаттанна, 8х8 м иһилг дьээ көндөһүн, сахалыы сирин араас түгүннэргэ, сиргэ-туһаа кыттарыгар анаан сахалыы анал таһаарыаһы, кыһыл сэлээһиллэһи, үрүн көмүс курдана Дойдуун сириттэр туһулаах туһулаһыһы, сыһаах ситимизэхти сыһаарыаһы дьээ бэлэһи.

Бу үөрүүлээх кэһиһи бэлэһтээбиттэригэр Гаврил Гаврильевич маһанан иһилгитин Феодосия Гаврильевичин "Махтал суруктарын", өйдөһүннүк бэлэхтэри тутартааһылар, күндү-көмүс дьоннорунуун көрүбүтүгэр, олоһу, үлэлээбит, улаһыт, үлэлээт түөлбэлэр тэһиллэхтик сайдарын көрөн олоһу, үлэлээтэрин эһиллэр, үтүө тэһиллэһи иһилг дьүүтүтүт маһаһылар.

Кырдык даҕаны, киири ситимизэхтик, биһилгит аатыһаан, олоһо сир-дойду иһиллэбит, улаһыт, аатырбыт дьонунан сураһылар.

Иван ПОПОВ, "СО" общ. корр.

ПЕНСИОННАЯ СИСТЕМА: ЧТО ЖДЕТ РОССИЯН В 2013 ГОДУ?

В пенсионной системе России в 2013 году произойдет ряд событий и изменений, которые коснутся будущих и нынешних пенсионеров, а также российских работодателей.

Трудовые пенсии российских пенсионеров в следующем году будут повышаться два раза. Первый индексация пройдет 1 февраля - трудовые пенсии вырастут на показатель уровня инфляции в РФ за 2012 год (ориентировочно на 6,5-7%), второй раз - 1 апреля - на более чем 3% (по уровню роста доходов ПФР в 2012 году в расчете на одного пенсионера). В августе произойдет традиционный перерасчет трудовых пенсий работающих пенсионеров.

Пенсии по государственному обеспечению, в том числе социальные пенсии, с 1 апреля увеличатся на 5,1%. Тогда же, 1 апреля, будут на 5,5% проиндексированы размеры ЕДВ (ежемесячные денежные выплаты, которые вместе с пенсией получают федеральные льготники). В результате размер средней трудовой пенсии по старости в 2013 году по России составит 10 313 рублей, социальной пенсии - 6 169 рублей.

Размер материнского капитала 1 января будет проиндексирован на 5,5% и составит 408 тыс. 960 рублей. На выплату его средств в 2013 году в бюджете ПФР заложено 200 млрд рублей. Расширение перечня направлений использования средств материнского капитала не планируется.

Что касается взаимодействия Пенсионного фонда с работодателями, базовый тариф страхового взноса на обязатель-

ное пенсионное страхование в 2013 году останется на уровне 22%, на обязательное медицинское страхование - 5,1%. Предельный годовой заработок, с которого будут уплачиваться страховые взносы в систему обязательного пенсионного страхования, составит 568 тыс. рублей плюс 10% сверх этой суммы.

Сумма обязательных платежей (стоимость страхового года) в систему ОПС для самозанятого населения в 2013 году будет рассчитываться исходя не из одного, а двух МРОТ. С 1 января 2013 года МРОТ установлен в размере 5 205 рублей. Таким образом, тариф на обязательное пенсионное страхование для самозанятого населения составит: $5\ 205 \text{ рублей} \times 2 \times 26\% \times 12 = 32\ 479,2 \text{ рублей}$ в год, или $2\ 706,6 \text{ рублей}$ в месяц. Тариф на обязательное медицинское страхование для самозанятого населения рассчитывается из одного МРОТ и в 2013 году составит $3\ 185,5 \text{ рублей}$ в год ($5\ 205 \text{ рублей} \times 5,1\% \times 12$). Общая стоимость страхового года на обязательное пенсионное и медицинское страхование для самозанятого составит 35 664,7 рубля.

Для того чтобы обеспечить дополнительный источник финансирования досрочных пенсий, с 2013 года вводится дополнительный тариф для работодателей, имеющих рабочие места на вредных и опасных производствах. По Списку №1 он составит 4%, по Списку №2 и "малым" спискам - 2%.

Гражданам моложе 1966 г.р. формирующим пенсионные накопления, в 2013 году будет предоставлена возможность изме-

нить тариф страхового взноса на накопительную часть пенсии: либо оставить 6%, как сегодня, либо снизить его до 2%, тем самым увеличив страховой тариф в солидарную часть с 16% до 20%. То есть каждый гражданин моложе 1966 г.р. может сделать выбор процента отчисления со своего фонда оплаты труда на формирование пенсионных накоплений - 2% или 6%.

Если гражданин в течение 2013 года свой выбор не сделает, то с 2014 года по умолчанию будут действовать следующие правила. У "молчунов", то есть тех граждан, кто никогда не выбирал управляющую компанию или НПФ для формирования пенсионных накоплений, с 2014 года накопительная часть пенсии будет формироваться на основе 2%-го перечисления страховых взносов в накопительную часть пенсии. Если "молчуны" хотят сохранить накопительный тариф в размере 6%, в течение 2013 года им нужно написать соответствующее заявление в ПФР о перераспределении либо о переводе средств пенсионных накоплений в НПФ или УК.

На накопительную часть пенсии граждан, которые ранее передали свои пенсионные накопления в управляющие компании, НПФы или сменили инвестпортфель ВЭБа, с 1 января 2014 года по умолчанию будет по-прежнему перечисляться 6% от годового заработка. Если эти граждане захотят перевести 4% в солидарную часть пенсии, то им в течение 2013 года следует написать соответствующее заявление о перечислении 2% в накопительную часть и

4% в страховую часть. Заявления должны быть поданы в ПФР. Их форма и порядок подачи в настоящий момент разрабатываются.

Также стоит отметить, что 2012 год стал последним, когда Пенсионный фонд рассылал гражданам "письма счастья" - извещения о состоянии их индивидуальных лицевых (пенсионных) счетов в системе обязательного пенсионного страхования за предыдущий год.

С 2013 года, как и на протяжении нескольких последних лет, граждане могут узнать о состоянии своих пенсионных счетов через единый портал государственных и муниципальных услуг www.gosuslugi.ru. Этой услугой в 2011 году воспользовались более 2 млн. россиян. Также эту информацию можно получить через кредитные организации, с которыми у ПФР заключены соответствующие соглашения. Полную выписку из индивидуального лицевого счета всегда можно получить в Пенсионном фонде по месту жительства.

В то же время, если гражданин по-прежнему хочет получить "письмо счастья", он должен написать соответствующее заявление в Пенсионный фонд. ПФР подготовит выписку из индивидуального лицевого счета и направит ее в адрес гражданина почтовым отправлением.

Отказ от рассылки "писем счастья" позволит сэкономить более 3 млрд рублей, которые пойдут на увеличение накопительной части пенсий россиянам.

В 2013 году Пенсионный фонд продолжит выплачивать

средства пенсионных накоплений. Если гражданин уже является пенсионером или имеет право на назначение трудовой пенсии и при этом имеет средства пенсионных накоплений, то ему следует обратиться в ПФР за соответствующей выплатой. Если гражданин формирует свои пенсионные накопления через негосударственный пенсионный фонд, то с заявлением следует обратиться в соответствующий НПФ.

Также важно отметить, что до окончания вступления в Программу государственного софинансирования пенсии остается менее года. Чтобы рассчитывать на софинансирование со стороны государства, необходимо вступить в Программу и сделать первый взнос до 1 октября 2013 года.

Вступить в Программу государственного софинансирования пенсий может каждый россиянин - участник системы обязательного пенсионного страхования (а фактически каждый работающий гражданин - участник этой системы). Делать взносы в рамках Программы можно ежемесячно или разовым платежом, причем как через бухгалтерию своего предприятия, так и через любой банк. Третьей стороной софинансирования может выступать работодатель. Государственное софинансирование выделяется в течение 10 лет с момента внесения гражданином первого взноса в пределах от 2 000 до 12 000 рублей в год.

Отделение Пенсионного фонда Российской Федерации по Республике Саха (Якутия) поздравляет всех с наступающим Новым годом, желает счастья, здоровья и благополучия в 2013 году!

Кэлэн иһэр саргылаах саҥа 2013 сылынан!

Сударыстыба бас билэр, эрэлээх баанылар бүк эрэнн, Россельхозбанк оҕорутун туһанаар бүк баһы кэлэһиннэрбитин, улуус баһы олохтохторун уонна ыалдьыттарын Россельхозбанк Саха сиринээҕи салаатын аатыттан Саргылаах Саҥа дьылынан нэһилик-истиниик эрэдэллэбит!

Саҥа Дьылыык салаахтан кэлэһэ хас биһирдиги кини үхэтин сылааһы түмүгүн таһааран, үкүбү сыһа сүрүн ыһааннарын салгылаан, үтүөрү, сыдыкка, кэрэ эрэнэр дьыһаҥы кэмэ.

Саҥа дьыл ыһааннаһымыа - биһир саамай кэрэ ыһааннаһымык, үтүө саҥаа туһунан булан хас биһирдиги дьыһа кини кэрэ, доһотторун-атастарын үөрүүтүгүн баһаҥыттар, саргыны күтүө эрэнн саҥар.

Бу дьыло күнү Россельхозбанк үлэһиттэрэ өрө көтөүтүлэн куураҥ баһаҥыттар. Күн бүгүн баһы бүтүн Арасыныа тыаһы таһаарыстыбаттан салааһылар, биһирдиги тыа дьонулар биһир таһаар, ыһааһа булар. Биһир баһаҥыттар ыһааһа үлэһэ нэһиликкэни бис туһунан булар, улуус социальнай-экономическэй сайдыытыгар туһунан.

Баһаарымы Эһиһэ кэлэһэ доһотторун, үлэһиттэр таһаарымы, хас биһирдиги дьыһа кэрэһэ сыһааһа нэһилик сыһааһа, үтүө-ыһааһа аһаҥыттар!

Сыһа Дьылынан!

РоссельхозБанк
Якутский региональный филиал

Информация о наличии (отсутствии) технической возможности доступа к регулируемым товарам и услугам регулируемых организаций, а также о регистрации и ходе реализации заявок на подключение к системе холодного водоснабжения *

ООО "Хатан", 2012 год (I квартал)

№ п/п	Наименование показателя	Значение
1	Количество поданных заявок на подключение к системе холодного водоснабжения	
2	Количество зарегистрированных заявок на подключение к системе холодного водоснабжения	
3	Количество исполненных заявок на подключение к системе холодного водоснабжения	
4	Количество заявок на подключение к системе холодного водоснабжения, по которым принято решение об отказе в подключении	
5	Размер мощности системы холодного водоснабжения (тыс. куб. м/сутки)**	
6	Среднее количество выданных технических условий на подключение	

Информация о наличии (отсутствии) технической возможности доступа к регулируемым товарам и услугам регулируемых организаций, а также о регистрации и ходе реализации заявок на подключение к системе холодного водоснабжения *

ООО "Хатан", 2012 год (I квартал)

№ п/п	Наименование показателя	Значение
1	Количество поданных заявок на подключение к системе холодного водоснабжения	
2	Количество зарегистрированных заявок на подключение к системе холодного водоснабжения	
3	Количество исполненных заявок на подключение к системе холодного водоснабжения	
4	Количество заявок на подключение к системе холодного водоснабжения, по которым принято решение об отказе в подключении	
5	Размер мощности системы холодного водоснабжения (тыс. куб. м/сутки)**	
6	Среднее количество выданных технических условий на подключение	

Информация о наличии (отсутствии) технической возможности доступа к регулируемым товарам и услугам регулируемых организаций, а также о регистрации и ходе реализации заявок на подключение к системе холодного водоснабжения *

ООО "Хатан", 2012 год (I квартал)

№ п/п	Наименование показателя	Значение
1	Количество поданных заявок на подключение к системе холодного водоснабжения	
2	Количество зарегистрированных заявок на подключение к системе холодного водоснабжения	
3	Количество исполненных заявок на подключение к системе холодного водоснабжения	
4	Количество заявок на подключение к системе холодного водоснабжения, по которым принято решение об отказе в подключении	
5	Размер мощности системы холодного водоснабжения (тыс. куб. м/сутки)**	
6	Среднее количество выданных технических условий на подключение	

Тарифы на услуги водоснабжения и водоотведения, оказываемые

ООО "Хатан" Чурапчинского улуса (района) Республики Саха (Якутия) на 2013 год на основании постановления от 19.11.2012г. №127 Государственного комитета по ценовой политике - Республики Саха (Якутия)

№ п/п	Потребители	Тариф, руб. м3	
		Холодное водоснабжение	Водоотведение
В период с 01.01.2013года по 30.06.2013г. (включительно)			
1	Организации	152,63	190,71
2	Население	152,63	190,71
В период с 30.06.2013г. по 31.12.2013г. (включительно)			
1	Организации	158,63	194,62
2	Население	158,63	194,62

Республика Саха (Якутия) Чурапчинский улус (район) населенный Совет
муниципального образования "Болутурский наслег"
СЕССИЯ IV

РЕШЕНИЕ № 13

от 21 декабря 2012 г.

с.Мылдагай
"Об исполнении бюджета МО "Болутурский наслег"
Чурапчинского улуса (района) РС(Я) за 2011 год"

Заслушав и обсудив отчет об исполнении бюджета МО "Болутурский наслег" за 2011 год, населенный Совет депутатов МО "Болутурский наслег" решает:

1. Утвердить отчет об исполнении бюджета МО "Болутурский наслег" за 2011 год, согласно приложению № 1,2;
2. Опубликовать данное решение в улусном газете "Сага олох";
3. Решение вступает в силу с момента подписания.

И.И.НИКОЛАЕВ,
глава МО "Болутурский наслег".

Приложение 1

ИСПОЛНЕНИЕ БЮДЖЕТА МО "БОЛУТУРСКИЙ НАСЛЕГ"
ЧУРАПЧИНСКОГО УЛУСА (РАЙОНА) РС(Я) за 2011 г.

	Утвержденный план	Уточненный план	Исполнено	% исп.
Доходы				
1. Налоговые и неналоговые доходы	756,4	808,9	1 031,8	127,5
в т.ч. налоговые	644,4	626,1	726,7	116,8
Неналоговые	106,0	182,8	305,1	146,9
2. Дотации	7 528,4	7 528,4	7 528,4	100
3. Дотация на обеспечение безопасности		1 891,6	1 891,6	100
4. Субсидии	2 788,6	631,7	631,7	100
5. Субсидии		291,0	291,0	100
6. Иные безвозмездные перечисления		33,9	33,9	100
- из ГВ РС(Я)				
МБГ по переданному полномочию из района		209,0	209,0	100
Итого доходов	11 073,2	11 492,1	11 715,0	102,8
Дефицит (-), профицит (+)		- 78,9	- 222,9	
Остаток на начало года		78,9	78,9	
Остаток на конец года			144,0	
Расходы				
1. Общегосударственные вопросы	4 425,4	4 982,2	4 982,2	100
2. Мобилизационная подготовка	77,6	77,6	77,6	100
3. Национальная безопасность и правоохранительная деятельность	200,1	373,4	373,4	100
4. Национальная экономика	644,3	728,1	728,1	95,3
5. Жилищно-коммунальное хозяйство	412,1	593,2	593,2	100
6. Охрана окружающей среды				
7. Образование	73,8	65,0	65,0	100
8. Культура	2 133,2	2 870,6	2 870,6	100
9. здравоохранение и спорт	337,2	1 337,8	1 337,8	100
10. Социальная политика	2 709,0	343,1	343,1	100
11. Межбюджетные трансферты				
иные МБГ по переданному полномочию из поселения				
дотация на обеспечение безопасности				
Итого расходов	11 075,2	11 571,0	11 571,0	100

Приложение 2

СВЕДЕНИЯ О ЧИСЛЕННОСТИ МУНИЦИПАЛЬНЫХ СЛУЖАЩИХ МО "БОЛУТУРСКИЙ НАСЛЕГ", РАБОТНИКОВ МУНИЦИПАЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ И ИХ ДЕНЕЖНОМ СОДЕРЖАНИИ за 2011 год

Наименование показателя	шт. ед. на нач. года	шт. ед. на конец года	Уточненный план в рублях	Кассовый расход в рублях
Глава муниципального образования				
Штатные единицы	1	1		
Расходы всего			670 800,00	670 800,00
Расходы на оплату труда и начисления			670 800,00	670 800,00
заработная плата			510 300,00	510 300,00
начисления на оплату труда			160 500,00	160 500,00
Потребительские органы местных администраций				
штатные единицы муниципальных служащих	4	4		
Расходы всего			3 355 900,00	3 355 900,00
Расходы на оплату труда и начисления			1 574 200,00	1 574 200,00
заработная плата			1 173 025,00	1 173 025,00
начисления на оплату труда			401 175,00	401 175,00
Воинский учет				
Штатные единицы	0,25	0,25		
Расходы всего			68 500,00	68 500,00
Расходы на оплату труда и начисления			59 100,00	59 100,00
заработная плата			44 038,70	44 038,70
начисления на оплату труда			15 061,30	15 061,30
ЗАГС				
Штатные единицы	0,25	0,25		
Расходы всего			11 800,00	11 800,00
Расходы на оплату труда и начисления			11 800,00	11 800,00
заработная плата			9 400,00	9 400,00
начисления на оплату труда			2 400,00	2 400,00
Культура				
Штатные единицы	4,5	4,5		
Расходы всего			2 085 200,00	2 085 201,00
Расходы на оплату труда и начисления			840 400,00	840 400,00
заработная плата			665 900,00	665 900,00
начисления на оплату труда			174 500,00	174 500,00

Республика Саха (Якутия) Чурапчинский улус (район) населенный Совет
муниципального образования "Болутурский наслег"
СЕССИЯ IV

РЕШЕНИЕ № 14

от 21 декабря 2012 г.

с.Мылдагай
"Об исполнении бюджета МО "Болутурский наслег" за 3 квартал 2012 года"

Заслушав и обсудив отчет об исполнении бюджета МО "Болутурский наслег" за 3 квартал 2012 года, населенный Совет депутатов МО "Болутурский наслег" решает:

1. Утвердить отчет об исполнении бюджета МО "Болутурский наслег" за 3 квартал 2012 года, согласно приложению № 1,2;
2. Опубликовать данное решение в улусном газете "Сага олох";
3. Решение вступает в силу с момента подписания.

И.И.НИКОЛАЕВ,
глава МО "Болутурский наслег".

Приложение 1

ИСПОЛНЕНИЕ БЮДЖЕТА МО "БОЛУТУРСКИЙ НАСЛЕГ" ЧУРАПЧИНСКОГО УЛУСА (РАЙОНА) РС(Я)
за 3 квартал 2012 года

	Уточненный план на 2012 г.	Уточнен. кассовый план	Исполнено	% исполнения к уточненному плану
	1	2	3	4
ДОХОДЫ				
1.Налоги - всего	1 019,3	724,1	758,6	104,8
1.1 Налоговые доходы	739,2	465,0	494,6	106,4
в т.ч. НДФЛ	644,9	404,6	408,6	99,0
Земельный налог	79,2	31,8	38,0	119,5
Прочие	34,1	28,6	36,0	195,8
1.2 Неналоговые доходы	261,1	259,1	264,0	101,9
Возврат остатка субсидий и субс. прошлых лет				
Безвозмездные поступления	14 677,6	13 463,7	13 463,7	100
Безвозмездные поступления из других бюджетов	14 677,6	13 463,7	13 463,7	100
ВСЕГО ПОСТУПЛЕНИЙ	15 696,9	14 187,8	14 222,3	100,2
Превышение расходов над доходами	-222,9	-222,9		
РАСХОДЫ				
0100 Общегосударственные вопросы	5 523,6	4 584,8	3 458,60	75,4
зарплата (ст.211)	2 440,8	2 038,1	1 706,90	83,8
начисления (ст.213)	737,1	615,7	515,50	83,7
0200 Национальная оборона	82,7	82,7	82,70	100,0
0300 Национальная безопасность и правоохранительная деятельность	824,2	698,7	698,70	100,0
0400 Национальная экономика	2 006,8	2 006,8	2 006,8	100,0
зарплата (ст.211)	67,3	67,3	67,30	100,0
начисления (ст.213)	20,3	20,3	20,30	100,0
0500 Жилищно-коммунальное хозяйство	1 264,0	2 676,5	2 676,50	100,0
0700 Образование	242,3	179,3	179,30	100,0
0800 Культура, кинематография и СМИ	3 345,7	2 532,0	2 532,00	100,0
зарплата (ст.211)	953,1	705,3	705,3	100,0
начисления (ст.213)	287,8	213,3	213,3	100,0
1100 здравоохранение и спорт	2 340,8	1 422,4	1 422,4	
зарплата (ст.211)	267,8	197,9	197,9	100,0
начисления (ст.213)	80,9	59,7	59,7	100,0
1100 Межбюджетные трансферты, в том числе:	289,7	227,6	227,6	100,0
субсидии, передаваемые в госуд.бюджет (отриц.)	0,0	0,0	0,0	
субсидии на территориальное развитие району в	289,7	136,2	136,2	100,0
Итого расходов	15 919,8	14 410,7	13 284,5	92,2
Справочно:				
ФОТ	4 855,2	3 917,6	3 480,0	89,0
1.Зарплата	3 729,0	3 068,6	2 677,4	89,0
2.Начисления	1 126,2	809,0	802,6	89,0
3.Коммунальные услуги	3 702,3	2 418,6	2 418,60	100
- за счет собственных доходов	0,0	0,0	0,0	
4.Имущественный	898,1	898,1	898,1	100
5.Социальная помощь 260	0,0	0,0	0,0	

Приложение 2

СВЕДЕНИЯ О ЧИСЛЕННОСТИ МУНИЦИПАЛЬНЫХ СЛУЖАЩИХ МО "БОЛУТУРСКИЙ НАСЛЕГ", РАБОТНИКОВ МУНИЦИПАЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ И ИХ ДЕНЕЖНОМ СОДЕРЖАНИИ за 3 кв. 2012 года

Наименование показателя	шт. ед. на нач. года	шт. ед. на конец года	Уточненный план в рублях	Кассовый расход в рублях
Глава муниципального образования				
Штатные единицы	1	1		
Расходы всего			926 715,18	789 509,95
Расходы на оплату труда и начисления			926 715,18	789 509,95
заработная плата			727 162,45	606 382,45
начисления на оплату труда			199 552,73	183 127,50
Исполнительные органы местных администраций				
штатные единицы муниципальных служащих	4	4		
Расходы всего			4 530 150,60	3 684 150,60
Расходы на оплату труда и начисления			2 234 500,00	1 867 550,00
заработная плата			1 716 200,00	1 434 250,00
начисления на оплату труда			518 300,00	433 300,00
Воинский учет				
Штатные единицы	0,25	0,25		
Расходы всего			82 707,00	62 030,25
Расходы на оплату труда и начисления			71 405,50	53 554,13
заработная плата			54 823,50	41 117,63
начисления на оплату труда			16 582,00	12 436,50
Депроизводство ЗАГС				
Штатные единицы	0,25	0,25		
Расходы всего			13 302,00	9 976,50
Расходы на оплату труда и начисления			13 302,00	9 976,50
заработная плата			10 218,00	7 662,44
начисления на оплату труда			3 084,00	2 314,06
Землеустроитель				
Штатные единицы	1	1		
Расходы всего			357 841,63	295 701,63
Расходы на оплату труда и начисления			357 841,63	295 701,63
заработная плата			274 839,96	227 113,39
начисления на оплату труда			83 001,67	68 588,24
Молодежная политика				
Штатные единицы	1	1		
Расходы всего			242 300,00	179 300,00
Расходы на оплату труда и начисления			242 300,00	179 300,00
заработная плата			186 098,31	137 711,21
начисления на оплату труда			56 201,69	41 588,79
Культура				
Штатные единицы	4,5	4,5		
Расходы всего			2 891 150,00	2 095 300,00
Расходы на оплату труда и начисления			1 240 950,00	918 300,00
заработная плата			953 100,00	705 300,00
начисления на оплату труда			287 850,00	213 000,00
Финансово-кредит				
Штатные единицы	2	2		
Расходы всего			2 340 810,00	1 870 600,50
Расходы на оплату труда и начисления			348 610,00	257 600,70
заработная плата			267 750,00	197 830,00
начисления на оплату труда			80 860,00	59 770,70

[illegible]

[illegible]

Государственный институт нефти и газа имени И. М. Губкина, Москва, 125080

[illegible][illegible]

Виды муниципальных заимствований	Сумма, тыс.рублей
Муниципальные ценные бумаги	0,0
Привлеченные средства	
Платежные основанной суммы долга	
Бюджетные кредиты от других бюджетов бюджетной системы Российской Федерации	-3 000,0
Привлеченные средства	
Платежные основанной суммы долга	-3 000,0
Кредиты кредитных организаций	0,0
Привлеченные средства	
Платежные основанной суммы долга	

Обязательства	Сумма, тыс.рублей
Муниципальный внутренний долг, всего	1127,0
в том числе:	
Муниципальные ценные бумаги	
Кредиты кредитных организаций	
Бюджетные кредиты, полученные от других бюджетов бюджетной системы	
Муниципальные гарантии	918,0
Иные долгосрочные обязательства	179,0

Приложение № 12
к решению № 419 от 28 декабря 2012 года XXXXCVI сессии
Удугного (районного) Совета МО «Чурачинский улус (район)» РС (Я)

Источники финансирования дефицита бюджета		тыс. рублей
	Источники финансирования дефицита, всего	0,0
1	Муниципальные внутренние бюджеты	0,0
1.1	привлечение основного долга	
1.2	погашение основного долга	
2	Кредиты, полученные от кредитных организаций	0,0
2.1	привлечение основного долга	
2.2	погашение основного долга	
3	Бюджетные кредиты, полученные от других бюджетов	-3 000,0
3.1	привлечение основного долга	
3.2	погашение основного долга	-3 000,0
4	Изменение остатков средств бюджета	3 000,0
4.1	уменьшение остатков средств бюджета	
4.2	увеличение остатков средств бюджета	3 000,0
6	Прочие источники внутреннего финансирования дефицита, в том числе:	0,0
6.1	Доходы и иные формы участия в капитале в муниципальной собственности	0,0
6.1.1	поступления от продажи акций	
6.1.2	приобретение акций	
6.2	Земельные участки, находящиеся в муниципальной собственности	0,0
6.2.1	поступления от продажи земельных участков	
6.2.2	приобретение земельных участков	

5.3	Исключительные муниципальные гарантии	
5.4	Бюджетные кредиты, предоставленные внутри страны и за рубежом Российской Федерации	0,0
5.4.1	Соглашение (контракт) бюджетных кредитов	
5.4.2	Предоставление бюджетных кредитов	

5.8	Прочие источники внутреннего финансирования дефицита	0,0
5.5.1	ГОТОВЯЩИЕ СЕБЯ СВОИМИ СТИ	

ХОТУ-АС

УВАЖАЕМЫЕ ПОКУПАТЕЛИ!

Якутский мясокомбинат Хоту-Ас приглашает к сотрудничеству предпринимателей.
Мы гарантируем Вам:
-стабильное качество
-широкий ассортимент продукции,
-стабильные своевременные доставки
- действует система скидок
Покровская 160 н/б Таллинская 180 н/б

Докторская	160 руб	Грибная	160 руб
Молочная	160 руб	Ленская	165 руб
Русская	160 руб	Городской	190 руб
Чайная	150 руб	Экстра	185 руб

Отдел прозаж:
Тел/факс.: 8(4112) 42-94-28

Менеджеры по работе с корпоративными клиентами	Менеджеры по работе с малыми клиентами
8(914) 27-31-444	8(914) 22-73-939
8(914) 27-51-333	8(914) 27-41-777

Уйгуну Кыһата

"Чурапчы" ТХПК "Сага олох" хаһыакка ыйга биридэ тахсар анал сыһыарыыста № 12 (22)

2012 сыл
Ахсынньы
30 күнэ
Баскыһыанньа
№185-187
(10617-10619)

САРГЫЛААХ САҢА, 2013 СЫЛЫНАН!

САҢА ДЬЫЛЛААҕЫ ЭБЭРДЭ!

Убаастабыллаах «Чурапчы» кооператив бары үлэһиттэрэ уонна пайыцкытаахтара!

Эһигини бука барыгытын бу кэлбит саргылаах Саҥа Дьылынан кооператив бырабылыанньатын уонна тус бэйэм ааппыттан истинник, итинтик эбэрдэлиибин!

2013 — Тыа сириҥ сылыгар Ийэ Айылбабыт барахсан өнү-бийаны тосхойдун. Хас биридэ ыл үбэ-харчыта элбээтин, олохун уйгута үрдээтин!

Барыгытыгар чэгиэн доруобуйаны, дьолу-соргуну, улууспут, кооперативыт сайдарын туһугар үрдүк таһаарылаах үлэни, этэннэ буолууну, бары үтүөнү баҕарабын!

А.Т. НОГОВИЦЫН,

«Чурапчы» ТХПК бырабылыанньатын председателэ.

КООПЕРАТИВ ЫЧЧАТТАРА САҢА ДЬЫЛЫ КӨРСӨЛЛӨР

"Чурапчы" кооператив сыллата үлэтэ-хамнаа кэнээт, үлэһитэ элбээн иһэр. Ордук ыччаттар, эдэр специалистар үлэһэ киирэллэрэ үксээһинэ кииһин үрдэр. Сотурутаагыта кииһилэр бэйэлэрэ тэрийэн "Алгыс" кафеда Саҥа дьылы көхтөөхтүк көрүстүлэр (хаартыскара).

Кииһилэр сорохторуттан 2 ыйытыгыга хоруйдууларыгар көрдөстүм.

1. 2012 сыл эн олоххор туох бэлэ түгэни хаалларда?
2. 2013 сылга эн баа санаан?

Анатолий Башарин, бухгалтер.

1. 2011 сыллаахха Дьокуускайга финансовый-экономической колледжи бүтэрэн баран армияга ынырыллыбытым. Ытык испин этэннэ толорон баран аан маннай бу кооперативка үлэһэ киирдим.

2. 2013 сыл үлэбэр, олохпор ситиһилээх буолуон баҕарабын.

Мария Еврафова, "Алгыс" кафе сибидиссэйтэ.

1. Кооперативка 2008 сылтан үлэлиибин. Үксүн атыгыһытынан. Быйылгы сыл этэннэ ааста. "Алгыс" кафеда сибидиссэйинэн анал эппиэтинээһин үрдээтэрэ дэс.

2. Саҥа уһаайба ылан дьы

тутта сылдьабыт. Эһигил кэр-гэмминэн Ванялыын саҥа дьыбигитин бүтэрэн киирбит киһи дьээн баҕалаахпыт.

Надежда Говорова, Чурапчы үүт собуотун лаборанта.

1. Быйыл бэйэм аналбын көрсөн саҥа ыал буолбутун олохум са-

амай бэлэ түгэнинэн аарабын.

2. Танара көмөтүнэн, айылар анабылларынан оро төрөтөн ийэ буолар дьолун билбит киһи.

Констанция Миронова, "Чэбдик" маҕаһыны атыһыта.

1. Кооператив 15 сыллаах үбүлүү-йүтэр лотереяга сүрүн бириһини "Минскэй" мотоцик-

рыга ыһаахха бара сылдьан истиг дьуөгэбин көрүстүм.

2. Күүстээх анарбын көрсөн ыал буолары утарбаппын. Саҥа массыһа атыһаахпын саныыбын.

Октябрина Шенелева, Мугудай-дааһы ас-үөл комбинатын маастара.

1. Күүстээх, түбүктээх үлэһэ түбэстим. Элбэх харчы өлөрдүм, дохуотум үрдээтэ.

2. Элбэх интэриэһинэй үлэни. Тас дойдута күүлэйдии барыахпын баҕарабын.

Виктория Охлопкова, халбаһы сыаһын маастара.

1. ДЫТХАНЫ 2009 с. бүтэриэхпиттэн кооперативка үлэлиибин. 2012 сыл Дьокуускайга ситиһилээхтик кытынныбыт.

2. Саҥа ылбыт уһаайбабар дьы-уот туттуутун саҕалыыр баҕалаахпын.

Сергей Еврафов, кооператив механика.

1. 2012 сылга үөрөһүм дьээн "Чурапчы" кооперативка идэбинэн үлэһэ киирэн этэннэ үлэли сылдьарбыттан. Онно салайааччыларбар А.Т. Ноговицынга, Н.А. Аржаковка, Д.Д. Ноевка, И.И. Поповка ыйаан-кэрдэн биэрэллэрин, сүбэлэрин иһин махтанабын.

2. Кэлэр Саҥа сылга кэ-тэхэриэм элбэх. Олортон сүрүн баа санаам дьээн кэрэ анарбын көрсөн ыал буолан, Чурапчы эдэр ыалларын кэксэлэригэр киирим.

ПРЕЗИДЕНТ ГРАНЫН ХАҤААЙКАЛАРА

2012 сыл түмүтүнэн бийлти улуустан бастын бааһынай хаһаайыстыбалар истэригэр киирэн Саха Республикатын Президентин Гранын Ыллылар.

1. Луковцева Мария Константиновна, «Чурапчы» б/х салайааччыта. Мындаҕайы.

2. Сивцева Варвара Михайловна, «Тура» б/х салайааччыта. Мугудай.

Эбэрдэлиибит!

МОСКВАҤА — САҤА СИРИҢ КҮННЭРЭ

Кооператив председателэ А.Т. Ноговицын Россия Президентин итэҕэллээх киһитин быһыытынан ахсынны 9-10 күннэригэр В.В. Путини кытта көрсүһүүтүн туһунан «Сага олоххо» суруйан турабын. Онтон бу сырыһа сэттиннэ 23-24 күннэригэр Саҥа сириҥ күннэргэ хайдах барыгытыгар уонна онно кооператив хайдах кытты-былган туһунан кылаастык кэлсиригэр көрдөстүм.

Саҥа сирэ Россияга холбоспута 380 сыллаах үбүлүүтүгэр бэйэм салайааччыларбын Н.А. Аржакову, Д.Д. Ноевы кытта Россия бастыг кулинар-повара К.В. Гордеевканы илдьэ барылым. Топу дьэтэххэ эһигил «Манчаары ооньууларыгар» бүтүктээх улахан аһылык комбинатыгар оборудование көрдөрү, онтон Калиталина Васильевнаны сүбөһит, асчыт быһыытынан үлэлэтэри. Эрдэлээн эттэххэ, төрдүөһүт кэлэр-барар бырайыастытын, гостиницабытын Тыа хаһаайыстыбатын министерствота талыа.

Мантан тонна анара бэйэбиг онорбут бордууксуһа-бытын, сүрүннээн убаһа этиттэн, үттэн оноруктары илдьэн көрдөрүүтү туруордубут уонна атыһаахтыбыт. Атыһа олус хамаатык барда, маннайгы күн үксүн атыһа-лаһан бүтэрдилэр. Москвитчар хайлыһылар, өссө элбэхтик кэлэн атыһаахтыгыгар көрдөһөлөр.

Күннэргэ сылдьан таарыһа «Ресурсер» дьээн научнай-производственной ХЭО-га сылдьан аһылаһыт комбинатыгар араас оборудованиелары сакаастаатыбыт. Онтукайдарбыт кулун тутарга кэлсиэхтөөхтөр. Онон барыт сорулутун толорон, ситиһилээхтик сырыттыбыт.

Онтон күннэр тустарынан кылаастык кэлсиэтэххэ, уруукулардааҕар букатын уратытык, кинэ далааһынаахтык бардылар. Мин Москвага Саҥа сирэ Россияны кытта холбоспута 370, 375 сылларыгар эмсэ сылдьыбытым. Очкулорго араас дьаһаллар тус-туста сирдэригэр ыһаахтар буоланнар, ханна туох буолбутун, ким киһини үчүгэйдик билбэт, билсэбэт этибит. Онтон бу сырыһа Саҥа сириҥ түгү быһырыттан бу кэмгэ дьылы историктын, сайдыытын барытын көрдөрөр, кэлсиэр эһиги араас быһа-тапкалар, хуудоһунуулар, норуот маастардарын оноруктара, араас атыһа-тутуу, промышленность, тыа хаһаайыстыбатын, үөрэх, культура, доруобуйа харыста-быһыан, наука, техника туругун көрдөрөр салаалар бары тус-туста мөстэлэринэн аттарыллан. Кремль аттыгар турар Гостиница двор дьээн биэр дьыһаахтар ыһааһына. Бу уорай улахан туһунан маннай холобуру аҕалыахха сөп. Манна сүүһэ улахан, түгү быһырыт мамонт кыһыл макетытан, киһини кытта кэлсиэр роботтан саҕалаан республикабыт сайдыытын көрдөрөр олус элбэх экспозициялары таһыан 3 сиринэн тэһэтэ кэлсиэрдир площад-калар бааллар. Холобур, маннайгытыгар опера ырыаһыт-тара, юккитигэр үнүкү театра, үсүһүгэр сахалыы кэлси-эрдэр биэр бириэмэ буолаллар даҕаны мэхэйдэстэттөр. Ол быһаһыгар ханна эрэ онуохай дьыһааһыт, элбэх киһи киирэн аһыт, юккэ көрөр сирдэргэ бааллар.

Бу быһаһаһыт, күннэргэ таһыһаһаһыт дьээн сырыт-тылар. Ол иһигэр дойду биллиһилээх дьонноро, Саха сирит-тэн Президент Е.А. Борисовтан саҕалаан республика ула-хан салайааччылары, Ил Түмэн депутаттара уода.

Биэр тыһыан Президентимит Егор Афанасьевич эһиги-тин курдук, Москвага Саҥа сириҥ күннэргэ олус тэрэһин-нээхтик, үрдүк таһыһаахтык ыһааһыһылар.

Иван ПОНОМАРЕВ

ПРЕЗИДЕНТ ГРАНЫГАР ТИКСИБИТ ЧУРАПЧЫ ЭДЭР ФЕРМЕРДЭРЭ

Эрдэ ийгитин зарлигийн курдук бийиги улуустан 7 эдэр фермердэр биирдиелэрэ 1 мол. 500 тый, солк. суумалаах СР Президенин Граньгар тигистилэр.

Кирилэр бу бааллар Хаҥастан уса: Н.Н. Дьячковская (Кытаанах), Е.Е. Владимирев (Кытаанах), Г. А. Никаноров (Мындаайы), Н.М. Говорова (ИП С.А. Говоров кэргэнэ), П.Е. Попов (Хатылы), Г.И. Захаров (Кытаанах), Д.В. Смирников (Төлөй).

ИДЭХЭТИН ИҮЙН ҮККА БИЭРБИТ

Байгал күнүн идэхэ өлүүтүн сагана биир түмсүүтэ улууспут биилэр
ытык кырдыагаа тыл этэринэр оттоолууну ахтарыгар.

– Азыйах хонуктаабыта малым киһи идэһэтэни олордо. Онтукатын иһа хап-хара, кибиэ-кирдээх. Ииньэ тынан ыттарыгар биэрдилэр, – диэбитини соһуйа, дыастыргыи иэтибитым. Сааһым тухары төһөлөөх элбэх идэһэни туттубутум, сүөһү олорун көрбүтүм буолуодой даҕаны оннук кырдаах, киһи сиэбэт буотарактаах сүөһүнү көрбөтөх буолан итэрэйбэтэҕим, омуунааһын буолуо дии санаабытым. Онтукам баара.

Сотурутаарыта согуруу нэһиликтэс олорор олус ытыктыыр, чутастык саныыр атаспын, биллэр бааһынайы кытта телефонуна сэлэстим.

Арааһы кэпсэтэн иһэн, иккэнэм-
мит «ыарыыгын», оттоохун уонна
сүөһү «кыстыгар» тийдибит. Онуо-
ха кийим биир хобдох холобуру кэ-
псэтэ:

— Күһүн муус ыла сырыттахпына чугастаады ыалларым идахаларын астаан баран, иһин күөлгэ киллэрэн ойбонго сууһа сылдьалларыгар ынтырдылар. Тиийэн кербүтүм дьонум эрэһиннэ үтүлүктээх сүөһүлэрин хап-хара, кирдээх иһин ыраастыы олороллор. Ол кэинэ: «Маны сиэххэ дуо?» — диэн ыйыталалар. Хос-хос аалан сууйдахтарына истэрин тас өтгө хабыланан, сараланан хаалар эбит. Өлөрүөхпүт иннигэр наар күһүңкү кэлиш отууан аһапкыһыт дииллэр. Маны көрөн туран кэлиш мэллук балаһыанньа үөскээтэринэ

идэһэбин бэйэм дайдум отунан аһатан баран туттууһубун дээн тол-
куйдаатым, – дээн аһаһым санаатын
үлэһиннэ. Ол кэинэ эбэн: – Сайын
оттоспут улахан уолум куораттан
кэлэ сылдьан биэр өрүс киһитэ:
– Сайын чурагчылар уу ыһыт өрүс
арыһын отун ардаһы кэтэһэн сууй-
тарбалка эрэ оттообуттара куһаҥан
буолумуна – дээн кэпсээбитин
иһитиннэрда. Ол кэинэ үгүс ыаллар
идэһэлэрин иһэ мөлтөх үһү дээн
эбэн эттэ.

Дэв, бу икнн холобуртан туох түмүгү онгоруохха сөбүй? Онуоха мин санаам манньк Дынтар кюрдээх дараны иһн үчүтэйдик ыраастаахха снээххэ сөп бөрү буолуо. Ол эрсэри үйэбигт атын, ас дэлэйэ, тоһут бөрт буолан ыкка бизрэн эрдэхпит. Иккис өттүттэн сүөһү харыныгар, чанкы-чагар сөмүт кюри-буору суурайыахха, сууйуохха сөп буоллаарына, буотарак тыһычанын кыра хайаарастарыгар, быыстарыгар ыбылы симил-

либит кумах кырыпхатарын олончу
ыраастаан таһааран уустута
чуолсай. Арай, этэр курдук, хар-ла-
ан, саралан ыллахха, төрүт суук бу-
олар ини. Онтон өрүстэр кудуһалара
үксэ кумахтаарын, онно эбэн быһы
үгүс арылларын уу ылан отторо
киртиһэн, буор-кумах буолбута чак-
чылаах суол. Ону биһиги дьоммут,
өрүстэр курдук, ол хаһан түһэр-
түспэт ардах калэн сууһарын көтөс-
паккэ оттуулларыгар тийиһиһэр. О-
нуоха эбэн аныгы тыһылыччанаан обо-
руоттаах риторнай охсор оттору-ма-
стары, буордары-сыыстары үнтү
ытһыан оту киргитэрэ чуолкай. Сал-
гыы ойторс (боковой) мунһар киири-
сыһыһын өссө эбэн, төкүнүтэн илдиэн
биэр субурга субуу огторор. Аны ол
субууну пресс-подборщик үгүс элбэх
тоһоно курдук токуру тиистэринэн
эмиз өрө ытһыан, оборон таһааран
үһээннэн төкүнүк дьаһыһаса ыбылы
симэн, рулон огторон, баһыан баран
сиргэ түһэрэр. Онон пресс от хомуй-
арга судургутун, түргэһин, барыс-
таарын иһин буордаах-сыыстаах
(кумахтаах) буолара чакчы. Ордук
быһылыгы курдук уу ылыгы өрүс ары-
ыларын отторо. Ону киһи баһыан
табылыһабыт.

Очигтутар мангынж кирдэх огу-
нан наар аһаттахха, сүһүгэ куттал-
дах бугулон сөл. Сэрэйдэхха

дарам, аны буһарар буотарага бүтүшүү кириңи кумаҕыан-буоруан ыбылы симилиннэһиэ туох ааһыа буолуой? Онуоха эбэн отун хаачыстыбата быстар мөлтөх буоллаҕына. Оһо соторутааҕыта буолбут кыстыгы тэрийэр оперативнай штаб муһуһаар ветврач В.Д. Трофимова анализ түмүгүнүн кыһын от 47 бырыһыана быстар мөлтөх, төрүт интэһиэһэ суох 4-с кылаастаах буолла дээн интитиһэрбитин санаата буол. Манна биһир түтэни өйдөтөн ааһыаха.

1998 с. Амма өрүскэ улахан уу кэлэн Мындагарайы, Мырыла бааларын, тутууларын уу ылан ороскуот бөрө тахсыбыта. Ол сайын от бөрө үүсүмүтэ. Ол эрэри сааһыары хотонно оту маргычы сии туран, элбэх сүннү алуутэ тахсыбыт. Ону отторун аңдалыска мылпыттарыгар ханнык эрэ битэминин тийиботигтэн дээн быһаарбыттар. Маны мин омуунаан эбэтэр куттаан эппээгин, дыксийэн суруйабын. Кэлэн от үсүүн кэркэтэ хаачыстыбата мөлтөө мөксүөрү суох. Сөрөмнээххэ Түпхэрэ дэһаллары ыһаахха. Онуоха мин тус санаам манньык.

Мөлтөх туруктаах, рудон оту сүрэлдээдэжээ буорун-сыһын түһэрэн күүхэ сахсыһыһа, бэйэ отун кытта булсуйуохха эбэтэр алаас, ерүс отун уочаратынан, хардарытаары аһаһаа. Сөн буула-буула долборук бөдүн ыраастыыр эмил туһалаах буолуон сөн. Онтон саамай кылабыһнаа, кэччэмээкэ устурбанан эбиһ аһаһаа.

Байыл баско формалар комбикормны тайынан атыла устурба дэ-лэй. Тизейэн аралан бирермилэр. Өйдөөн, Үөрөх этеринэн 1 кг комби-корм 0,9 нормондиннаңа эбэтэр 3-4 килю дойду отутар тэн.

Онтон ыт даһны сыппат уу ыл-
быт, 4-с кылаастаах өрүс отун биэр
килэтиг 0,05 кормодивиданан ыл-
лахха, 1 кг комбикорм 20-чэ киһиэ
сэһүүк окко тиннэһиэ. Быһылты кыс-
тыкка саатар биэр ынахха эбни ба-
рыһтар 16 тыһ. салт 30 куулутурба-
ны атылаастаахытына 3 тонна бас-
тыг хавчыстыбаллаах алаас эбэтэр 10
тонна өрүс малтук отун сөлүһүс-
түгэр тэһнэһиэр. Уотурбаны
таһынан ветеринардар көүгүө
сүөһүтэ, сылыта бигэминнээһини
ылтыы, күөл былыгыт (сапроне-
лы), анал туустары сизгити улахан
суолталаах буолуода.

Түмүгөр, бийишпы уустук кыска сүлүнү эчирепшээкө нилтигэ биби абаты, ыңамны, тэрээни улаханы быһаарыахтара Бүтөһигөр, хатылаан эттэхкө, кэлэр сылларга идэһэбит иһин ыска бизэрбөт туһуттан дейдубутугар Сир сылын биллэрэн, сиргэ харчыны жолу утан, албак бурдут, күөх үүнээһинэн, уһун сыллаах оту ыһан, ходуһабы күрүөлээн, илүүсүтөн улаһыһын-хамсыһын.

ТЭТТИК СОНУННАР

**1. МОСКВАҒА - БЭС
ЧАГДАҒА.** Кооператив бы-
рабылшаныңатын быһаары-
ыгынан уһун сылларга үлэ-
лэбит 10 киһи Москваҕа Бэс
Чагда санаторийыгар кэлэр
тохсунньу 16 күнүттэн олун-
ньу 2 күнүгэр диэри тэрилтэ
суотутар чөлүөтүннээх путе-
вканыан сыппына барар бу-
олулар. Киһилэр кэмнээх-
тэрий? Чурапчыттан М.Е.
Андреева, А.Ф. Васильева,
Сылантан П.Д. Трофимов,
Ф.Е. Сивцев, Мүгүдүйтэн

Е.Н. Гуляева, У.Д. Слепцова,
Мырышлаттан И.И. Сергеев,
Чыаптараттан М.Е. Сиваева,
Хайахсыттан В.Е. Федоров,
Кытаанахтан И.П. Пономарев.

2. ОТ ТАҢЫТА. Өрүс суола аһыллан ахсынны 25 күнүгэр Кэбээйиттэн бастагы 6 массына 60 т оту Одьулуунга араллылар. Барыта Кэбээйиттэн 1500 т от таһыллахтаах. От таһытыгар бу күннөргө 31 массына үлэлиир. Хатыыстаах

арыга чыапшаралар отто-
обут 400 тонналарыттан 300-
нэ мизстэтигэр адалылынна.
От таһыга күргүөмизэхтик
быттыллар.

**3. ЧӨПЧЭТИИЛЭХ
УОТУРБА БЭРИЛЛЭР**
Быйылкүхүн кооператив тэ-
рийийгитиэнэн улүүска 92 ИП-
лар уонна кэтэх ыаллар 2702
тобо ыгчат сүөһүнү эххэ ана-
ан иитиэгэ ылыбытара. Ол
ииттэн Сылан нэһилиэгэр
28 ыал - 721, Холторро 3 ыал
- 95, Хайахсыска 1 ыал - 25,
Чурапчыга 1 ыал 45 тобону
Күхүн бу иитэр дьоннорго
биирдэс тободо 2000 солк. ол-

тон бидлэрийнхээс хас элгийг сүөхүдэрийн ахсааныг 3000 солх босхо субсидия бэрлэлибигэ. Бу күнээрэ кинилэргэ 120 т сыанатын агара чэпчэтиллэх (1 сүөхүтэ - 1 куул) комбикорм кэлэн түнгэлиинэ. Уотурба сыанатын агарын элгийл күһүн туттарбыт этэрийн суумалыттан төлөөхтээ.

4. **НЕРЮНГРИГА - ДЬААРБАНКА ХААНДЫ-ГАБА - АТЫЫ.** Бу ый 21-23 күннэригэр Чурапчы - Нерюнгри оройуоннара шефствиттэ 35 сыла туолуутун үбүлүүнүн Чурапчы ко-

ператін Нероміри куєризка атыы-эргіэн дьаарбанка-тын тэрийэн ыгытта. Атыы хамаэтык барда. Маны тэҕэ бу кэмтэ Хаандыгара эмкэ илдьэн кооператив аһын-уөлүн атыыта тэриэтиннэ.

5. **УОПУТ БЫЛ.** Бу ий саваланыгтыгар Башкирияттан Зухра Юлзева дигэн боростөбийгэл калэн бийиги сылгы, убаһа этин хайдах астаан-уаллээн онгоробутун билсэн, көрөн-истэн уопут ылан барла.